

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Charles University in Prague

1. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

First Faculty of Medicine

Ústav dějin lékařství a cizích jazyků

Institute for History of Medicine and Foreign Languages

Přednosta (Head): Doc. Mgr. Karel Černý, Ph.D.

Dějiny lékařství: U nemocnice 4, 121 08 Praha 2, Czech Republic.
History of Medicine tel.: +420-224965621-5
e-mail: dejiny@lf1.cuni.cz

Cizí jazyky: Karlovo nám.40, 128 00 Praha 2, Czech Republic
Foreign Languages tel.: +420-224963449, +420-224963457
e-mail: jazyky@lf1.cuni.cz

Posudek dizertační práce „Rekonstrukce zdraví a životního stylu jedinců pohřbených v sídlištních jamách a hrobech starší a střední doby bronzové na základě patologických znaků na kostře Mgr. Anny Pankovské, studentky postgraduálního doktorského studia biomedicíny 1. LF Univerzity Karlovy

Mgr. Anna Pankovská zahájila doktorské studium na 1.LF 1.10. 2008 v oboru studia „Dějiny lékařství.“ Soustředila se na studium kosterního materiálu bronzové doby Čech. Částečné výsledky prezentovala během šesti let studia na pěti mezinárodních konferencích a v osmi odborných článcích. Výše uvedená práce zahrnuje studium 180 lidských kosterních pozůstatků vyzdvihnutých ze 146 starobronzových hrobů a zásobních jam na území střední a jižní Moravy, přičemž kosterní nálezy pocházejí z 28 sídlišť a pohřebišť datovaných 2000 až 1500 př.n.l.

Osa práce je sestavena na důkazu a vyvracení dvou hypotéz týkající se vztahu pohřebních praktik u skeletů v jámách (N 81), skeletů v hrobech (N99) a rozpoznatelných kostních onemocnění u obou souborů, přičemž základním předpokladem bylo, že uvnitř obou souborů je stejná míra variability zdravotního a sociálního stavu a že zdravotní stav by měl být ovlivněn věkem a pohlavím, nikoliv místem pohřbu.

Studentka pracovala s průměrně 32 % zachovalostí souboru. Důležitým poznatkem bylo zjištění statisticky významného rozdílu ve výskytu ukazatelů stresu(v podobě cribra orbitalia, hypoplazie skloviny a periostitis) mezi dospělými a nedospělými. Nedospělí jedinci měli vyšší výskyt stresových ukazatelů než dospělí jedinci. Celkem 20% populace neslo stopy stresových činitelů. Průměrná výška žen byla 158,5 cm a mužů 168,8 cm (SD 7,6) a 28,3 % mělo stopy onemocnění.

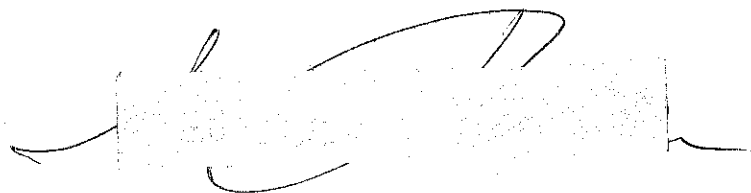
Byl nalezen signifikantní rozdíl ve výskytu onemocnění mezi dospělými a nedospělými. Dospělí jedinci měli vyšší výskyt onemocnění než nedospělí jedinci.

Průměrný index nemoci (DI) byl 0,165 a maximální hodnota DI dosahovala 2,0. celkem šest jedinců dosahovalo indexu nad 1,0 V souboru bylo 12 jedinců, kteří byli postiženi více onemocněními, přičemž rozdíl v závislosti na způsobu pohřbu nebyl signifikantní.

V celém souboru bylo identifikováno trauma u 10% jedinců z celkového počtu žen se trauma vyskytlo u 18,1% ženských koster a celkového počtu mužů se trauma vyskytlo na 11 % mužských skeletech. V jamách byl statisticky významný vyšší výskyt traumat u žen než u mužů. Všechny fraktury lebek byla na ženských kostrách a pocházeli z jámových pohřbů. U traumat dolních končetin převažovali muži. Výrazný výskyt traumat byl spojen s jámovými pohřby. Většina traumat byly dobře zhojené fraktury, z čehož autorka vyvozuje možnost ošetření. Výskyt onemocnění a traumat korespondoval více s věkem než s pohřebním zvykem.

Na základě paleopatologické a antropologické interpretace s přihlédnutím k hrobové výbavě autorka došla k závěru, že jámové pohřby jsou alternativním pohřebním ritem ve starobronzové komunitě a že odrážejí změnu sociálního uspořádání, která se projevuje sociální rovností mezi ženami, ale naopak sociální nerovností mezi muži.

Výše uvedenou dizertační práci doporučuji k obhajobě. Při případné publikaci bych doporučoval zpřesnit archeologickou interpretaci a srovnat stravovací rozdíly v sociálních garniturách v hrobových a jámových souborech. Analýzy stabilních izotopů z lokality v Chrášťanech/ N 6/ ukázaly na převažující rostlinou stravu ovšem srovnání paleopatologické s hrobovou výbavou a stravovacími trendy v sociálních garniturách v hrobech i jamách bylo nad rámec dizertace, zaměřenou na kostní choroby starobronzové populace.

doc. MUDr. Václav Smrčka, CSc
školitel